

BESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 3 oktober 2017
Onderwerp : Wet natuurbescherming – 2017-009308 - gemeente Nijmegen
Activiteit : Aanvraag ontheffing beschermde soorten Waalsprong: Steenuil De Hoge Bongerd
Verlenen/weigeren : Weigeren ontheffing van Wnb artikel 3.1 lid 2 en lid 4 en 5 voor de Steenuil, omdat geen verboden worden overtreden.
Aanvrager : Gemeente Nijmegen
Zaaknummer : 2017-009308

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van de gemeente Nijmegen, Korte Nieuwstraat 6, 6511PP te Nijmegen, hierna te noemen de aanvrager, van 22 juni 2017, om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming.

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 22 juni 2017 ontvingen wij een aanvraag van de gemeente Nijmegen, Korte Nieuwstraat 6, 6511PP te Nijmegen voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming voor overtreding van de verboden Wnb art. 3.1 lid 2 en 3.1 lid 4 en 5 voor de Steenuil (*Athene noctua*).

De ontheffing wordt aangevraagd in verband met de ontwikkeling van de wijk De Hoge Bongerd, onderdeel van de Waalsprong, waar wordt voorzien dat vanaf 2020 ruim 300 nieuwe woningen zullen worden gebouwd. Het plangebied is ca. 8 ha groot (zie figuur 1 in Bijlage1). Aanvrager verzoekt om een ontheffing vanwege de verwachte overtreding van de verboden Wnb art. 3.1 lid 2 voor de Steenuil en voor 3.1 lid 4 en 5.

Aangezien de Steenuil een soort is, waarop tevens de bepalingen uit artikel 3.5 van toepassing zijn (de Steenuil wordt nl. ook genoemd in bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn), heeft ook toetsing op basis van dit artikel plaatsgevonden.

De aanvraag en het daarbij behorende onderzoek van de gemeente Nijmegen, gedateerd van 20 juni 2017, nummer PK30/D170351974, maakt onderdeel uit van dit besluit.

De activiteit wordt volgens de aanvraag uitgevoerd in het kader van de volgende in de wet genoemde belangen:

- De volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Ter bescherming van flora en fauna;
- In het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied. Dit betreft echter geen wettelijk belang in het kader van art. 3.1. Dit aangegeven belang zal dan ook niet verder worden meegenomen in de toetsing.

Voor deze activiteit is niet eerder een ontheffingsaanvraag op grond van de Wet natuurbescherming dan wel de Flora- en faunawet verleend.

De volgende documenten zijn gebruikt bij de beoordeling van de aanvraag:

- Definitief aanvraagformulier Steenuil De Hoge Bongerd;
- Brief Nijmegen aanvraag ontheffing Steenuil Waalsprong;
- Coalitieakkoord Nijmegen 2014-2018;
- Inventarisatie van compensatiegebied voor de Steenuil rond “de Waalsprong”, gemeente Nijmegen, Alterra-rapport 1782, Wageningen 2008;
- Compenserende maatregelen in 2009 voor Steenuilen in de Waalsprong bij Nijmegen, Alterra-rapport 1971, Wageningen 2009;
- Steenuilenmonitoring Waalsprong, 2016, Eelerwoude, 2017;
- Woonvisie Nijmegen 2015-2020;
- Quick scan natuurwetgeving woningbouw Zandse Plas te Lent, Bureau Waardenburg 2016;
- Onderzoek en effectbeoordeling Steenuil Waalsprong, Bureau Waardenburg, 2017.

Het ontwerpbesluit heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Wij hebben binnen deze termijn geen zienswijzen ontvangen.

Op deze ontheffingsaanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben besloten, gelet op mogelijke overtreding van de verboden Wnb art. 3.1 lid 2 en 3.1 lid 4 en 5,

ONTHEFFING TE WEIGEREN

aan de gemeente Nijmegen, Korte Nieuwstraat 6, 6511PP te Nijmegen;

voor de Steenuil, van de verbodsbepalingen van Wnb artikel 3.1 lid 2 en van Wnb artikel 3.1. lid 4 en 5, omdat de verstoring niet leidt tot een overtreding van de wettelijke verboden van Wnb, hoofdstuk 3. Voordat met de uitvoering van beoogde activiteiten mag worden begonnen, dienen de hieronder opgenomen voorwaarden door aanvrager in acht te worden genomen.

Tabel 1 Aangevraagde soorten en verboden

Soort	Verbod	Beschrijving verbod	Wettelijk belang cf. aanvraag
Steenuil (Athene noctua)	Artikel 3.1 lid 2	Nesten, rustplaatsen of eieren vernielen of wegnemen.	• De volksgezondheid of openbare veiligheid • Ter bescherming van flora en fauna
Steenuil	Artikel 3.1 lid 4 en 5	Verstoren*	Idem

* Dit verbod is niet van toepassing, indien de verstoring aantoonbaar niet leidt tot een wezenlijk effect op de staat van instandhouding van de soort (zie 3.1 lid 5).

De ontheffingsaanvraag is van toepassing voor het gebied De Hoge Bongerd zoals aangegeven op de figuur 1 in bijlage 1.

Voordat met de uitvoering van beoogde activiteit mag worden begonnen, dienen de volgende voorwaarden door aanvrager in acht te worden genomen:

1. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de Provincie Gelderland, via emailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2017-009308.
2. Dit besluit wordt uitsluitend gebruikt door (medewerkers van) de aanvrager of aantoonbaar in opdracht van de aanvrager handelende (rechts)personen. De aanvrager blijft daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
3. De in voorschrift 2 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de in het besluit bedoelde activiteit wordt uitgevoerd over een (digitale) kopie van dit besluit en toont deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
4. De geldigheidsduur van dit besluit loopt van 01-08-2017 tot 31-07-2022. De geldigheidstermijn schuift evenredig op bij een eventueel latere datum van afgifte van het definitieve besluit.
5. De aanvrager dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland indien andere beschermde soorten worden aangetroffen of andere verbodsbepalingen worden overtreden.

Door de aanvrager zelf aangedragen extra maatregelen bovenop het bestaande compensatieplan, zorgen ervoor dat schade voor de Steenuil in het plangebied De Hoge Bongerd als gevolg van de woningbouw zoveel mogelijk wordt voorkomen en dat het succes van het compensatieplan zo groot mogelijk is. De in het rapport “Onderzoek en effectbeoordeling Steenuil Waalsprong, Bureau Waardenburg, 2017” voorgestelde maatregelen worden als voorschriften overgenomen in dit besluit:

6. Territoria in De Hoge Bongerd worden zo lang als mogelijk in stand gehouden, zodat jonge vogels dan de nabijgelegen compensatiegebieden in gebruik kunnen nemen. Dat betekent dat zolang mogelijk gewacht wordt met ingrijpende werkzaamheden in het plangebied. Dit in overleg met een Steenuil-deskundige. Het succes van de compensatie (zie 9 en 10, hieronder) wordt hierdoor positief beïnvloed;
7. Territoria in De Hoge Bongerd worden buiten het broedseizoen en winterseizoen ongeschikt gemaakt, als duidelijk is dat territoria niet meer in stand te houden zijn. Dit door bijvoorbeeld foerageergebieden buiten kwetsbare perioden ongeschikt te maken.
8. Eindcontroles op aanwezigheid uilen worden uitgevoerd door een erkende Steenuil-deskundige, voordat ingrijpende werkzaamheden in plangebieden gaan plaatsvinden.

Bovenop de voorgestelde maatregelen worden de volgende aanvullende voorschriften vereist, zodat sprake is van intensivering van de maatregelen in het kader van het compensatieplan:

9. Continuering van het bestaande Steenuilcompensatieplan, gedurende de verwachte exploitatieperiode van de Waalsprong van 15 jaar vanaf heden. Gedurende die exploitatieperiode dient de werkwijze voortgezet te worden, zoals ingezet vanaf de start van het Steenuilcompensatieplan in 2008. Dat houdt in dat door een deskundige partij op het gebied van de Steenuil jaarlijks de ontwikkelingen gemonitord worden. Alle inspanningen zijn erop gericht om minimaal 14 habitats te compenseren op voorheen onbezette locaties. In de jaarlijkse verslaglegging, toe te sturen aan de provincie, wordt het succes van de compensatie vergeleken met de landelijke trend;
10. Indien en zolang de doelstelling van minimaal 14 compensatiegevallen niet wordt gehaald, dienen jaarlijks aanvullende maatregelen genomen te worden in potentierijke locaties en gebieden:
 - a. Door het jaarlijks ophangen van 5 extra nestkasten in nabijgelegen compensatiegebieden, zoals geformuleerd in het compensatieplan;
 - b. Door het jaarlijks creëren van extra foerageermogelijkheden in of nabij compensatiegebieden tot 300 meter rondom een nestkast (ter grootte van een Steenuil-territorium). Maatregelen daarbij kunnen zijn:
 - het extensief beheren (niet maaien) van perceelsranden, bermen en slootranden langs onverharde paden;
 - het creëren van kunstmatige muizenhaarden door het plaatsen van zogenaamde muizenruiters en het opwerpen van takkenrillen en takkenhopen;
 - het creëren van kleinschalige weiljes voor paarden en ander kleinvee;
 - het aanplanten van hagen en/of (hoogstamfruit-)bomen;
 - het promoten van extra inrichtingsmaatregelen bij particulieren.

De voorschriften dienen te worden uitgevoerd in combinatie met de voorschriften in het kader van ontwikkeling van de Zandse Plas en Vossenpels-Noord, die ook onderdeel zijn van plangebied de Waalsprong. Hierdoor wordt voorkomen dat maatregelen “dubbel” dienen te worden uitgevoerd.

BEOORDELING

Project

In de aanvraag beschreven project

In het kader van de Waalsprong nabij Lent, wordt grootschalige nieuwbouw uitgevoerd, danwel voorbereid. Ter plaatse van De Hoge Bongerd ten noorden van de Parmasingel te Nijmegen, zal een gebied van 8 hectare worden ontwikkeld met ca. 300 woningen. Een aantal bestaande woningen aan de Parallelweg te Nijmegen aan de westkant van De Hoge Bongerd, zal in stand blijven.

In Bijlage 1, figuur 1, is het ontwikkelgebied De Hoge Bongerd weergegeven.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Vanwege het voornemen tot het ontwikkelen van de nieuwe woningen is naar de effecten hiervan op beschermde natuurwaarden gekeken. De Hoge Bongerd betreft op dit moment een braakliggend terrein, dat niet in landbouwkundig gebruik is. Er staan een paar verspreide knotwilgen in het terrein, maar het merendeel van het terrein bestaat uit spontane grasgroei op verstoorde grond. Bij de onderzoeken naar de effecten is vooral gekeken naar de effecten op de Steenuil. Er is momenteel één nest van een Steenuil op de Parallelweg aanwezig, waar in 2015 en 2016 nog succesvol gebroed werd. Het Steenuilenpaar maakt gebruik van het plangebied als foerageergebied. Door de voorgenomen bouwactiviteiten zal het foerageergebied en rustgebied verdwijnen en daarom is ontheffing aangevraagd voor mogelijke overtreding van Wnb art. 3.1 lid 2, 4 en 5. Voor andere soorten is geen ontheffing aangevraagd. Voor de mogelijke beïnvloeding van vleermuizen vindt nog onderzoek plaats.

Met het oog op de voorgenomen ontwikkelingen in het kader van de Waalsprong is reeds in 2008 door onderzoeksinstituut Alterra een rapport uitgebracht over het voorkomen van de Steenuil in het totale plangebied van de Waalsprong en de mogelijke compensatiemaatregelen voor de Steenuil. Er is toen beschreven dat er zich in en rond het totale plangebied van de Waalsprong 19 nesten of territoria van Steenuilen bevonden, waarvan er 14 nesten/territoria binnen het eigenlijke plangebied gelegen zijn en beïnvloed zouden worden¹.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Door de ruimtelijke ontwikkeling zal in het plangebied foerageergebied verdwijnen, zodat er waarschijnlijk geen gelegenheid meer is om jongen succesvol groot te brengen. De reeds aanwezige Steenuilen (één nest) kunnen nog wel een aantal jaar een kwijnend bestaan leiden, maar zullen na maximaal 5 jaar (maximale levensduur) definitief verdwijnen, als ze niet voor die tijd een ander territorium hebben gezocht.

Het aanwezige nest zal wellicht behouden kunnen blijven in de bestaande bebouwing, zodat geen sprake is van vernielen van nesten, maar door het verdwijnen van de foerageergebieden zullen de Steenuilen geen overlevingskansen hebben.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Het advies in het Alterra-rapport² heeft reeds rond 2009 geleid tot het plaatsen van 17 nieuwe nestkasten buiten het plangebied van de Waalsprong, waarvan er in dat jaar 5 in gebruik werden genomen door Steenuilen. Het aantal nieuwe nestkasten is daarna uitgebreid tot een totaal van 59, gekoppeld aan de afspraak dat er in totaal 14 nesten/territoria gecompenseerd zouden worden. Van de 59 nieuwe nestkasten werden er in 2016 12 gebruikt door Steenuilen³. Dat

¹ Inventarisatie van compensatiegebied voor de Steenuil rond "de Waalsprong", gemeente Nijmegen, Alterra-rapport 1782, Wageningen 2008

² Compenserende maatregelen in 2009 voor Steenuilen in de Waalsprong bij Nijmegen, Alterra-rapport 1971, Wageningen 2009

³ Steenuilenmonitoring Waalsprong, 2016, Eelerwoude, 2017

betekent dat het voornemen om 14 nesten te compenseren, niet geheel gehaald is, maar dat er zicht is op het halen van de doelstelling. Daarbij moet vermeld worden dat er in het plangebied De Hoge Bongerd (locatie Parallelweg) één nest/territorium aanwezig is, dat tot de 14 te compenseren nesten/territoria behoort, maar dat dit nest vermoedelijk pas zal verdwijnen als er daadwerkelijk gebouwd gaat worden. Dat betekent dat er nog enkele jaren tijd is om de compensatiedoelstelling te halen.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Volgens de aanvraag wordt geen gebruik gemaakt van een geaccordeerde gedragscode.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

In de aanvraag worden twee mitigerende maatregelen in het plangebied benoemd, bovenop het bestaande compensatieplan:

1. Territoria in De Hoge Bongerd worden zo lang als mogelijk in stand houden, zodat jonge vogels dan de nabijgelegen compensatiegebieden in gebruik kunnen nemen;
2. Territoria in De Hoge Bongerd worden buiten het broedseizoen en winterseizoen ongeschikt gemaakt, als duidelijk is dat territoria niet meer in stand te houden zijn.

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen

In de aanvraag wordt gesproken van overtreding van verbodsbepalingen Wnb art. 3.1 lid 2 (het vernielen of wegnemen van nesten, rustplaatsen of eieren) en overtreding van verbodsbepalingen Wnb art. 3.1 lid 4 en 5 (verstoren). Dit verbod is niet van toepassing, indien de verstoring aantoonbaar niet leidt tot een wezenlijk effect op de staat van instandhouding van de soort, in samenhang met het uitvoeren van het compensatieplan.

Beoordeling van de resultaten van het ecologisch onderzoek

De uitgevoerde onderzoeken geven een goed inzicht in het voorkomen van Steenuilen in het plangebied en het tussentijds resultaat van de compensatiemaatregelen, uitgevoerd sinds 2009. Aannemelijk is gemaakt dat met de uitvoering van de voorgenomen bouw van nieuwe huizen in het plan De Hoge Bongerd, er één nest/territorium van Steenuilen zal verdwijnen in het plangebied. Tevens is duidelijk gemaakt dat er intensieve monitoring plaatsvindt, om de compensatie van de reeds verdwenen of nog te verdwijnen nesten/territoria, te kunnen volgen. De deskundigheid van de uitvoerende organisatie (Steenuilenoverleg Nederland (STONE)) garandeert een ecologisch betrouwbaar beeld van de bereikte resultaten. Tot nu toe zijn 12 nesten/territoria vervangen, van de minimaal 14 te compenseren nesten/territoria. Het verwachte verdwijnen van het Steenuilnest, is in het plangebied De Hoge Bongerd, evenals in een ander plangebied (Vossenpels-Noord) nog niet geëffectueerd, zodat er tot op heden geen netto afname van het aantal nesten is opgetreden.

Andere bevredigende oplossing

In de aanvraag beschreven andere bevredigende oplossingen

Er worden geen andere bevredigende oplossingen besproken in de aanvraag.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

Beoordeling is niet van toepassing. De voorgenomen nieuwbouw maakt deel uit van de plannen in het kader van de Waalsprong. In die plannen zijn geen alternatieven of een alternatieve locatie voor woningbouw in De Hoge Bongerd meegenomen.

Conclusie

Er worden geen andere bevredigende oplossingen besproken en het ontbreken daarvan heeft geen invloed op het succes en omvang van de preventieve maatregelen.

Belang

In de aanvraag beschreven belang(en)

De nieuwbouwactiviteiten worden volgens de aanvrager uitgevoerd in het kader van de volgende in de wet genoemde belangen:

- De volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Ter bescherming van flora en fauna;
- In het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

Beoordeling van belang(en)

In het kader van de bescherming van vogels gelden belangen ten aanzien van volksgezondheid en openbare veiligheid en ter bescherming van flora en fauna. Belangen in het kader van inrichting of ontwikkeling van gebieden, gelden niet als wettelijk belang voor het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van vogels.

Het bouwen van nieuwe huizen is door de aanvrager als maatregel opgevoerd ten behoeve van de volksgezondheid of de openbare veiligheid. Wij achten dat belang in dit kader “ver gezocht”. Er is niet aangetoond dat het bouwen van huizen de volksgezondheid of de openbare veiligheid in het algemeen ten goede zal komen. Ook omgekeerd is geen effect aangetoond: het niet bouwen van nieuwe huizen zal weinig effect hebben op de volksgezondheid of openbare veiligheid.

Ook het opvoeren van het wettelijk belang “Ter bescherming van flora en fauna” wordt als “ver gezocht” gezien. Het rechtstreekse effect van woningbouw is in dit geval vooral het verdwijnen van foerageergebieden voor de Steenuil. Het uitvoeren van het compensatieplan voor de Steenuil, is niet zo veelomvattend, dat daarvoor honderden huizen voor moeten worden gebouwd om dat plan te kunnen financieren. Derhalve erkennen wij geen van de ingebrachte wettelijke belangen.

Huidige staat van instandhouding

Door ruilverkaveling, kap van hoogstamboomgaarden en gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw is het landelijke aantal broedparen van de Steenuil de laatste decennia sterk teruggelopen. De huidige staat van instandhouding van de Steenuil is in Nederland momenteel matig ongunstig (SOVON.nl). Voor de Steenuil is de ontwikkeling van de verspreiding als gunstig beoordeeld. Voor wat betreft de kwaliteit én toekomstperspectief is de score matig ongunstig. Als we op regionale en lokale schaal kijken is de staat van instandhouding van de Steenuil niet beter. In het werkgebied van de Vogelwerkgroep Nijmegen e.o. inclusief het Duitse Düffel wordt de huidige populatie geschat op 250 tot 450 paartjes (Gielen, 2016). De soort gaat waarschijnlijk nog steeds gestaag achteruit in de regio Nijmegen. Dit als gevolg van veranderingen in het buitengebied. Geschikte nestplaatsen zoals oude bomen en schuren verdwijnen en foerageergebied verliest zijn functie door extensivering van graslandjes en door ruimtelijke ontwikkelingen zoals stadsuitbreiding. Het plaatsen van nieuwe nestkasten voor de Steenuil in potentierijke gebieden, zoals afgesproken in het kader van het compensatieplan kan bijdragen de populatie in stand te houden.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

De aankomende woningbouw in het plangebied De Hoge Bongerd zorgt na afronding van de woningbouw voor een permanent verlies van maximaal 1 territorium. Als de resultaten van het compensatieplan⁴, in combinatie met de ontwikkelingen in Vossenpels-Noord, worden meegerekend is er op dit moment netto een positieve balans in het aantal broedparen in de regio, aangezien een aantal “oude” territoria nog steeds aanwezig is in het plangebied van de Waalsprong. Het verlies van één broedpaar in De Hoge Bongerd draagt op termijn wellicht wel bij tot een regionale achteruitgang. Vandaar dat er extra garanties zijn aangebracht middels

⁴ Blitterswijk, Jacobs & Jagers op Akkerhuis, 2009

voorschriften, om te garanderen dat het compensatieplan het gewenste resultaat zal boeken en de ontwikkelingen in de Waalsprong niet bijdragen aan een verdere verslechtering van de staat van instandhouding van de Steenuil in de regio.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 Wnb, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

Algemeen

Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

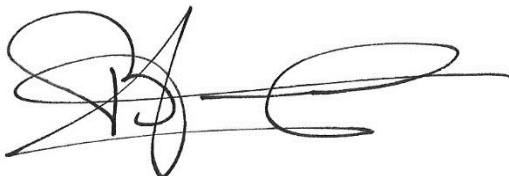
Beroep

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na de dag waarop het besluit ter inzage is gelegd hiertegen beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Postbus 20019, 2500 EA 's-Gravenhage).

Zij die partij zijn in de hoofdzaak, kunnen bij de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen. Als gedurende de beroepstermijn om een voorlopige voorziening is verzocht, wordt het besluit niet van kracht voordat op dat verzoek is beslist.

Voor het behandelen van het beroepschrift en voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betaling van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de Raad van State, telefoonnummer (070) 426 44 26.

Namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

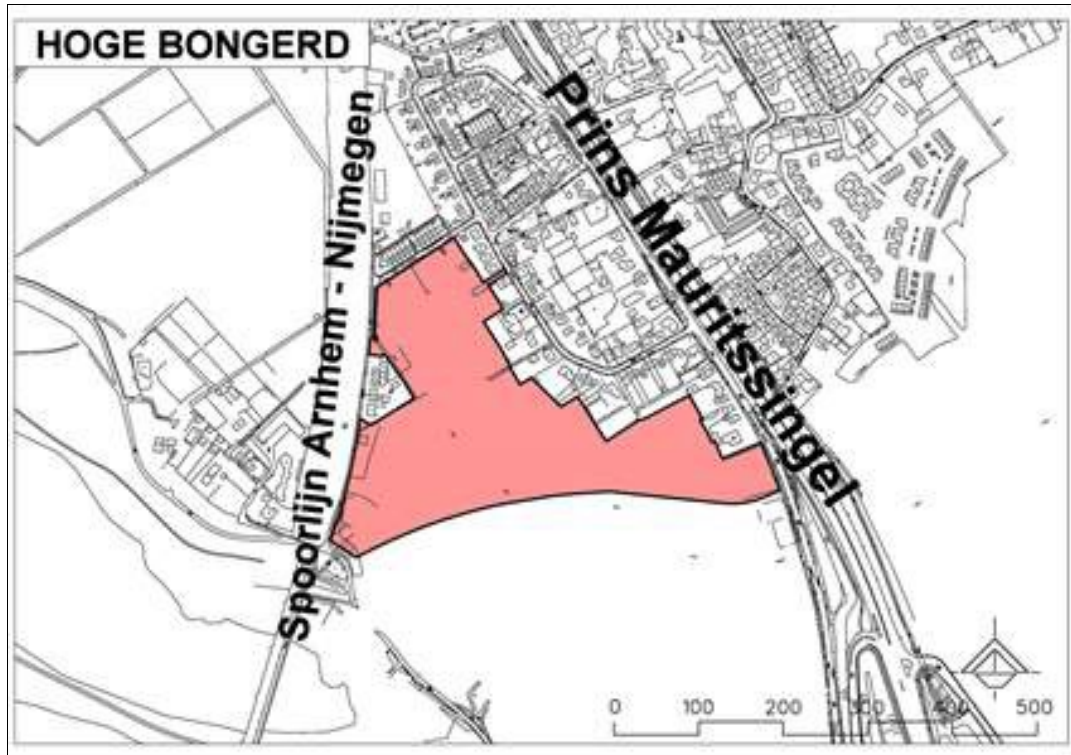

Mr. H. Boerdam
teammanager Vergunningverlening

Bijlagen:

- Bijlage 1: Kaarten projectlocatie De Hoge Bongerd.

**BIJLAGE 1 Ligging van het plangebied De Hoge Bongerd, binnen plangebied de
Waalsprong**

Afbeelding 1: Ligging plangebied Hoge Bongerd.